

100 gold. Za kmetijstvo velevažen je tudi predloženi načrt zakona o zavetiščih za pijance in posebno njega določba, da se sme nepoboljšljivi pijanec postaviti pod varuštvo. Vlada pripravila je tudi še načrt novega zakona o reviziji pridobitnih in gospodarskih zadrug in zakon proti nemarnemu rudniškemu obrtu.

Iz kratke te črtice razvidi se, da je preteklo leto bilo velevažno za razvoj našega prava in da ostane z zlatimi črkami zapisano v pravniški zgodovini. Lahko se reče, da je bilo preteklo leto samo pomenljiveje za naše pravo, kakor prejšnja desetletja.

Navedeni načrti novih zakonov jamčijo nam pa tudi, da bode tekoče leto jednako plodovito in da bode mogel koncem leta kronist zabeležiti jednako vrsto važnih novih zakonov, kakor more to storiti za leto 1895.

V Ljubljani, ob novem letu 1896.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Radi prirojene bodljivosti krave more se kupno pogodbo po določilu §-a 932. obč. drž. zak. razdreti, tudi če se je ta lastnost pokazala še le po prepodaji. Veščaki so nezmotni.

Tožnik *A* pravi v tožbi de pr. 23. januarija 1895, št. 611, da je kupil od toženca *B* dne 16. januarija 1895 okoli 6 let staro kravo muricodolskega plemena in srednje velikosti s takrat 3 tedne starim teletom za kupno ceno 100 gld., jo takoj prevzel in kupnino plačal. Krava bi morala po domenku imeti na dan 12 litrov mleka in ker ga ne daje toliko, ampak le 6 litrov na dan, zahteva *A*, da se kupčija razveljavi. V repliki z dne 15. marca 1895. l. pa tožnik navaja, da je zapazil, da krava rada bode, da se posebno rada zaganja v moške; tele se jej je odvezelo 16. februarja 1895 in od tedaj krava ni krotkejša, ampak nevarno se zaletava v ljudi, posebno v moške, in nastavlja roge vanje tako, da je nevarna za življenje in to je neozdravljiva bolezen; krava radi

nje v mestu, kakor je K., ni rabna, ampak je samo za mesarja in še polovice dane kupnine ni vredna. Toženec prizna dovršeno kupčijo, a zanikuje dobrostojstvo za 12 litrov mleka, bodljivost krave in da še polovico kupnine ni vredna.

O tem so se zaslišale mnogobrojne priče, o bolezni krave z živinozdravnika in o vrednosti z druga veščaka.

Okrajno sodišče v K. je z rzsodbo z dne 26. julija 1895, št. 5183 tožbo odbilo.

Razlogi rzsodbe se gledé manjše pravne važnosti drugih okolščin izpuste in se le o bodljivosti krave navajajo sledeče:

Vzrok, da krava zaradi bodljivosti ni za rabo kot mlečna krava, kakor si jo je tožnik A omislil, in da se mora kupčija radi te neozdravljive hudobnosti krave po §ih 922. in 932. obč. drž. zak. razdreti, ne more obveljati. Pri tem vprašanji mora se najprvo poudarjati, da tožnik A ni pri sestavi tožbe prav nič tega vzroka omenil, iz česar se razvidi, da mu ni bilo mari kupno pogodbo iz tega vzroka izpodbijati in da je na to šele tekom pravde v repliki prišel, oziroma tožbi na pomoč pritekel, ta vzrok je torej zanj le postranske važnosti. Gledé vprašanja, je-li kupno pogodbo radi neozdravljive kravje hudobnosti razdreti, mora se bistveno na to ozirati, da pravica iz dobrostojstva v zmislu §-ov 922. in 932. obč. drž. zak. obstoji le tedaj, če je stan ali lastnost, ki se v izpodbijanju uporablja, pred sklepom kupne pogodbe že nastal, oziroma nastala. O tem so se zaslišale priče, katere so mogle lastnost krave pred sklepom kupne pogodbe z današnjim tožnikom iz lastne vednosti sodišču povedati. Iz izjav teh mnogobrojnih prič, ki se morajo kot kmetovalci in živinski posestniki zmatrati kot izvedene priče, je dokazano, da je prepirna krava do sklenene kupne pogodbe med današnjima strankama, oziroma do prevzetja krave po tožniku A bila jako pohlevna v hlevu, ulicah in na paši, pasli so jo otroci, srečevala je odrasle in nedorasle ljudi in nikdar ni bilo zapaziti najmanjšega znaka bodljivosti ali kake hudobije na njej; dokazano je torej, da grajane napake krava do prevzetbe po tožniku ni imela in ker je po tožnikovih pričah ter po izvedencih Ivan M. in Os. S. dokazano, da je sedaj krava jako bodljiva in hudobna, mora se to le postaviti na rovaš tožniku; te lastnosti dobila je krava le v njegovi oblasti, to je naključba, katero mora tožnik po predpisu §-a 1311. obč. drž. zak. sam trpeti.

Veščaka pravita, da je ta grajana hudobnost kravi prirojena in da se mogoče ni kot taka pri prejšnjem gospodarji pokazala, ker so ji bile osebe in sploh okolica znane. A to je vse eno, ker za prirojene lastnosti živali, lastnosti, katere se še niso pokazale, ne more se prodajalec odgovornega storiti. Te lastnosti pokazale so se šele pri tožniku, torej je on povzročil in to se je lahko storilo naravno po drugih razmerah in drugem osebji, h kateremu je krava prišla, in izvedenca povesta, da se goved k taki bodljivosti tudi lahko nalašč priuči. Na vsak način se je to zgodilo za časa, ko je krava bila pri tožniku, ko toženec ni mogel na njeno opravo nič več uplivati in zato je le tožnik odgovoren za sedanjí stan krave in ne more kupne pogodbe razdirati.

Višje sodišče v G. je z rabsodbo z dne 23. oktobra 1895, št. 7981 prvo sodbo predrugačilo, tožbenemu zahtevku popolnoma ugodilo in toženca v stroške obsodilo iz teh-le razlogov:

Tožnik zahteva z »actio redhibitoria« sodbo, da je toženec dolžan dne 16. januarija 1895. l. prodano kravo nazaj vzeti in tožniku kupnino 100 gld. povrniti, ker je krava hudobna, bodljiva in človeškemu življenju nevarna. Tožnik mora, ker zakonitih določil § ov 924. in 926. obč. drž. zak. ne more izkoristiti, v zmislu § a 927. ibidem dokazati, da je krava že pred sklepom kupne pogodbe navedene pomanjkljaje imela, ki jo stvarjajo za porabo kot mlečno kravo nesposobno. Veščaka, živinozdravnika M. in S. sta vzajemno mnenje tako izrekla, da je krava že 16. januarija 1895 ob priliki sklepanja kupne pogodbe, bila hudobna, bodljiva in življenju nevarna, da je kravi ta hudobnost prirojena in da je ta bolezen neozdravljiva. Ravno tako sta veščaka G. in V. (ki sta bila zaradi vrednosti krave zaslišana) povedala, da je krava za mesarja, ne pa za kmeta rabna, ker je ta krava po lastnem prepričanju veščakov prehudobna. Gledé na izrek veščakov M. in S., da je ta bolezen kravi prirojena, ne more se od toženca ponudeni in izvršeni dokaz po pričah, da je bila krava pred sklepom kupne pogodbe krotka in da je grajani pomanjkljaj še-le po prepodaji krave nastal, uvaževati. Tožnik je torej dokazal, da je bila krava pred sklepom kupne pogodbe hudobna in da se ta, redno rabo mlečne krave ovirajoči pomanjkljaj ne more odstraniti in zato se je moralo razveljavanje kupne pogodbe zahtevajočemu tožbenemu zahtevku v zmislu §-a 932. obč. drž. zak. nepogojno ugoditi.

V revizijski pritožbi toženec posebno poudarja, da sta veščaka M. in S. izrecno povedala, da je krava zdrava, a da ima gori navedene hudobne lastnosti. O lastnostih krave soditi nista živinozdravnika poklicana in ne moreta trditi, da je bil, kakor pravita, »kal hudobije že prej v kravi, hudobnost ji je prirojena«. O tem morejo le govoriti priče, ki so kravo poznale, odkar se je povrgla, ki so jo videle v hlevu in na prostem, samo in v družbi z drugo živino ter pri ljudeh. Te priče so bile zaslišane in so ali posestniki, ki imajo sami dosti živine, ki so kmetski sinovi in pri živini vzrasli, ali pa pastirji, ki so vedno pri živini, to so prave izvedene priče, in te priče so povedale, da je bila krava do tistihmal, ko jo je tožnik prevzel, krotka ko jagnje in to v hlevu in na paši, vpricho kmetskega in družega ljudstva ter celo ciganov. Kje je bila torej tista kal hudobije?, bila je tako skrita, da jo tožnik do replike 15. marca 1895 sam ni mogel najti.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 18. decembra 1895, št. 14547 višjesodno razsodbo potrdilo in jo tako-le vt temeljilo:

Zaslišana živinozdravnika sta konstatovala, da ima krava, za katero gre ta pravda, besni pogled, da je pri vstopu veščakov v hlev in ko sta se jej bližala, besno se zaganjala ter skušala bližajoče se napasti, se kmalu potem začela po celem životu tresti, s prvimi nogami praskala in kopala in se hotela iztrgati, med tem je hitreje sopela in je šlo blato od nje in dekla Katra P., katera jo opravlja, potrjuje, da daje krava po taci napadcih manj mleka. Ne more se vt temeljeno dvomiti, da so to znaki bolezenskega stanja, katero morajo razsojevati le živinozdravniki in zaslišana živinozdravnika sta v odgovoru na vprašanje III to stanje krave imenovala bolezen. Ker sta živinozdravnika izjavila, da je bodljivost in besnost, katero sta opazila na kravi, neozdravljiva bolezen, da je krava koj prve dni po kupu kazala primeroma iste lastnosti, ki so se zdaj na njej konstatovale, in se torej z gotovostjo trditi more, da je krava že 16. januarija 1895, namreč na dan, ko jo je tožnik kupil, bila hudobna, bodljiva in za človeško življenje nevarna, in ker sta veščaka za živnorejo G. in V. izrekla, da krava, ker je prehudobna, kakor sta se prepričala, ni za ekonomo, je višje sodišče po pravici na podlagi §a 932. obč. drž. zak. tožbenemu zahtevku ugodilo in se mora ta razsodba potrditi.

A. Gregorin.

b) Na § 1500. obč. drž. zak. ne more se sklicevati dobroverni pridobitnik zemljišča, kateri bi bil pri navadni pazljivosti že pred zemljiško-knjižnim vpisom kot lastnik mogel izvedeti o izvrševanji nasprotniške služnosti in kateri je pozneje dalje časa izvrševanje te služnosti trpel, ne da bi se vzprotivil.

Tožnik M. St. je s pogodbo z dne 6. januarija 1886. l. kupil zemljišče vl. št. 66 kat. obč. Novacerkev, ter je dne 15. avgusta 1886. l. vložil prošnjo za vknjižbo lastninske pravice. Kupljeno zemljišče bilo je glasom zemljiške knjige prosto vsake služnosti. Leta 1894. je M. St. proti Alojziju G. vložil negatorično tožbo na priznanje, da je k zemljišču vl. št. 66 spadajoča parcela št. 518 prosta služnosti vožnje od in do toženčeve parcele št. 507.

Okrajno sodišče v C. je z razsodbo z dne 5. aprila 1895, št. 5414 tožbi ugodilo.

Razlogi.

Toženec A. G. dokazal je sicer po mnogih pričah, da so on in njegovi predniki preko tožnikove parcele št. 507 vozili že več nego 40 let. Njegov vgovor, da si je priposestvoval pravico vožnje preko tožnikove parcele, je torej dokazan. Vender pa to toženčevo priposestvanje vsled določbe §-a 1500. obč. drž. zak. tožniku ne more škodovati. Tožnik pravi namreč, da takrat, ko je služeče zemljišče pridobil, ni vedel ničesar o tej služnosti, in da je torej zemljišče pridobil v zaupanji na javno knjigo, v kateri ta služnost ni bila vpisana. Ker se v zmyslu §-a 323. obč. drž. zak. dobra vera predmneva, moral bi bil toženec dokazati, da je tožnik o času, ko je služeče zemljišče pridobil, vedel ali vsaj slutiti moral (§ 326. obč. drž. zak.), da prepirna služnost obstoji. Toženec tega ni dokazal. Dokazal je sicer, da se je ob robu parcele št. 518, kader je bila ista izorana v njivo, vedno puščala s kameni posuta zara, in da se je po tej zari vedno poznala sled vožnje. Ali iz tega sledi samo, da je tožnik, ko je prvič stopil na parcelo št. 518 moral vedeti, da se preko te parcele vozi, ne pa tudi to, da je moral vedeti, da tam vozi toženec in njegovi predniki, in to tem manj, ker je tožnik parcelo št. 518 po svojih ljudeh obdeloval, in je torej večkrat trebalo voziti preko te parcele. Razun tega pa tudi ni niti najmanje dokazano, da bi bil tožnik sled vožnje zapazil poprej nego je postal zemljiško-knjižni lastnik zemljišča. Ako bi bil

tožnik pozneje tudi zvedel za vožnje, to (pred pretekom daljnih 30 let) ne bi bilo moglo zopet dati veljave priposestvanju, katero je vsled dobrovernega vpisa v zemljiško knjigo izgubilo svojo moč.

Višje deželno sodišče je z rzsodbo z dne 15. maja 1895, št. 4445 toženčevej apelaciji ugodilo in tožbo odbilo.

Razlogi.

Toženec je pravico služnosti priposestoval. Akoravno ta služnost dosedaj ni še vpisana v javne knjige, se vendar tožnik ne more sklicevati na zaupanje v nje. Kajti od l. 1886., ko je tožnik zemljišče pridobil, do spomladi 1894. l. je preteklo 8 let. Tožnik je v tem času moral vedeti, da toženec izvršuje svojo pravico, ter je imel priliko, da se temu vzprotivi, a ves ta čas ničesar ni storil. Ker je torej tožnik 8 let trpel, da je toženec izvrševal svojo pravico, ne da bi se bil vzprotivil, se ne more več sklicevati na § 1500. obč. drž. zak. Ta določba varuje samo ono zaupanje v javno knjigo, katero je v okolnostih vpravičeno, ter se nanjo ne more sklicevati, kdor je 8 let trpel izvrševanje posesti pravice, akoravno je zanj vedel. Ker tožnik ni navedel nikake okolnosti, iz katere bi se moglo sklepati, da do spomladi 1894. l. ni mogel vedeti za izvrševanje toženčeve služnosti, njegovo sklicevanje na § 1500. obč. drž. zak. ne velja, ter se je morala tožba odbiti.

Najvišje sodišče je z rzsodbo z dne 2. oktobra 1895, št. 10912 zavrnilo tožnikovo revizijo ter potrdilo rzsodbo višjega deželnega sodišča.

Razlogi.

V stvari in v zakonu so vtemeljeni razlogi višjega deželnega sodišča. Razun tega pa se tožnik na dobroverno zemljiško-knjižno pridobitev v zmyslu §-a 1500. obč. drž. zak. tudi zaradi tega ne more sklicevati, ker je bila prepirna pot po zari na parceli št. 518 vsakemu vidna, ter je tožnik že pri navadni pazljivosti od takrat, ko se je sklenila pogodba, to je od 6. januarija 1886. l. do takrat, ko je vložil prošnjo za vknjižbo lastninske pravice, to je do 15. avgusta 1886. l., moral izvedeti za to služnost.

Dr. K. Ź.

c) V nasprotji z določilom §-a 391. kaz. zak., po katerem plača odškodnino lastnik psa le tedaj, kader mu je znana njegova zlobnost, ima se povrniti v civilnem postopku v zmislu §-a 1320. obč. drž. zak. škoda tudi tedaj, kader se kakoršenkoli pes ni zavaroval primerno na tak način, da sploh ne more nikogar poškodovati. — Povrniti je po §-u 1325. ibid. vso škodo ter zadostiti popolnoma z dodatkom: v kolikor se je povzročila poškodba.

Leta 1888. govorilo se je, da se nihče ne upa vzdigniti A. T.-ju z Dvora lastnega psa. Nekega dne je poskusil to delavec Z. in pes ga je ugriznil na podbradku. Ne gledé na določilo §-a 6. naredbe ministerstva za notranje stvari z dne 26. maja 1854. št. 132. drž. zak., po katerej »se morajo dejati na verige grizljivi in hudi psi, koder so sploh potrebni, sicer pa toli skrbno zavarovati, da ne more nihče po njih poškodovati se. Kedor zanemarja te opreznosti, kaznuje se po §-u 391. kaz. zak.,« pa je okrajno sodišče oprostilo lastnika psa-storilca, namreč gospodarja A. T. na Dvoru z rzsodbo z dne 22. decembra 1888, št. 1048, češ, da je Z. sam zakrivil poškodbo, ker je psa dražil; nasprotno obsodilo je poškodovanca zaradi prestopka po §-u 392. kaz. zak. na tri dni zapora, poostrenega z dvema postoma in v povrnitev stroškov. Poudarjam le, da je od tega trenutka vedeti moral lastnik onega grizljivega psa, da je zloben ter ga mora imeti pripetega na verigi. Lastnik psa; A. T. na Dvoru pa se za to ni zmenil; pes je slobodno napadal ljudi in živino, trgal mačke, psičke in kokoši. Dne 28. novembra 1894. l. odgriznil je brez slehernega vzroka ned. F. K.-ju na Dvoru uhelj na levem ušesu, kar je povzročilo po izvedenčevem izpričevalu težko telesno poškodbo, kaznivo po §-u 335. kaz. zak.

Navzlic materijalu navedenemu v začetku oprostilo je okrajno sodišče v Ž. vnovič nemarnega gospodarja A. T. po glasu rzsodbe z dne 20. decembra 1894, št. 1171, češ, da ni vedel obtoženec, kake lastnosti ima njegov pes, da ni bil torej obvezan pripetega imeti psa na verigi. Zoper to rzsodbo vložila se je pritožba, spojena z vzklicem. Oboje pa je zavrnilo okrajno sodišče v Novem mestu z rzsodbo z dne 15. januarija 1895, št. 203. Gledé vzklica nanašaje se sicer po pravici na določilo §-a 469. k. pr. r., ker ni

bilo dopustno zasebnemu vdeležencu pritožiti se; kajti vzklic je dopusten slednjemu le takrat, kader se je obtoženec spoznal krivcem ter obsodil; a pritožbi, spojenej z vzklicem, je v toliko ugodilo, da je zaukazalo obvestiti namestnika državnega pravdnika gledé eventualne ponovitve kazenskega postopanja. Državnega pravdnika namestnik predlagal je na to ponovitev kazenskega postopanja; v pritožbi navedene nove priče so se zaslišale tudi v svrhu, da bi se pojasnilo, je li vedel A. T. kot lastnik psa gledé premnogih slučajev, v katerih je poškodoval pes ljudi in živali, da je njegov pes zloben in grizljiv.

Tako je mej drugimi priča M. K. izpovedala, da je poginila njena mačka, ugriznena po T-jevem psu, kateri je raztrgal priči tudi kokoš; dal jej je T. za kokoš celo nekaj govedine vredne 30 ali 40 kr. kot odškodnino, iz česar je posneti, da je pred onim dejstvom, po katerem je ned. F. K. izgubil levi uhelj, T. dobro vedel, kakšnih lastnosti je njegov pes. Priča A. T. izpovedala je, da je, zgrabitvi njenega psička, ranil ga T-jev pes, ter da je dobila kot odškodnino od T-jeve žene kos mesa. Potrdil je poškodovančev oče A. K., da je ravno tisti pes ogrizel pred 6 leti njegovega, to je K-jevega psa, da je sporočil takoj to T-ju z grožnjo, naj ga ima pripetega, ker bi ga sicer ustrelil. Navzlic vsem tem dokazilom, umakne državnega pravdnika namestnik predlog gledé ponovljenega postopanja brez slehernih razlogov s predlogom, naj se vpraša okrajno glavarstvo v Novem mestu, je-li ima T-ju zaukazati se, da naj svojega psa dene na verigo. — Na to izda kazenski sodnik odlok z dne 27. marca 1895, št. 182, glaseč se: »Ker je izročil A. T. psa konjaču, odpade vsakojako uradno postopanje.« Prošnja izročena državnemu pravdnistvu, naj bi se povzročila pri najvišjem sodišču ničnostna pritožba, ker je kršil se zakon, ni imela nobenega uspeha; obrniti se je bilo treba torej na civilno pravdno pot.

Vsled civilne tožbe, vložene dne 8. aprila 1895, št. 1264 za plačilo 500 gld., je okrajno sodišče v Ž. po sklenenem skrajšanem postopku, v katerem so se zaslišale priče in izvedenca, razsodilo v zmyslu na 200 gld. skrčenega tožbenega zahtevka tako-le:

1.) »Toženec je dolžan plačati tožniku za bolečine prestane vsled tega, da mu je toženčev pes dne 28. novembra 1894. l. odgriznil levi uhelj, 100 gld. s 5% zamudnimi obrestmi od 19. aprila 1895. l., kot dneva vročene mu tožbe, v 14 dnevih, da se ogne izvršilu;

2.) tožnik pa se zavrača s tožbenim zahtevkom: »toženec je dolžan plačati tožniku na odškodnini za oviran boljši napredek 100 gld. s 5% zamudnimi obrestmi od te svote.«

Razlogi.

Glasom kazenskega akta in lastnega priznanja toženčevega je toženčev mesarski pes odgriznil dne 28. nov. 1894. leta šestletnemu K. F. levi uhelj in sicer 2 tretjini tistega. Vsled tega je zahteval tožnik od toženca plačilo 500 gld. in sicer 100 gld. za bolečine, 300 gld. na prihodku, odhajajočem mu v bodočnosti, slednjič 100 gld. za preprečen boljši napredek. V kazenski pravdi oprostil se je T. od obtožbe po §-u 335. k. z. pravomočno v zmislu §-a 259., št. 3. k. pr. r., ker se ni dognalo, da je bilo znano T-ju, je-li je grizljiv njegov pes. Toženec poudarjal je v tej pravdi, da je bil njegov pes krotek, da ni storil nikomur zlega, da torej lastnik ni zakrivil ničesar, ter da torej ni dolžan plačati nobene odškodnine. Dokazalo pa se je, da je tožnik bil poškodovan. Z ozirom na določilo §-a 1296. obč. drž. zak. je dolžan tožnik dokazati, da je poškodovan vsled toženčeve krivde, bodisi nalašč, to je vedoma in z voljo toženčevo, ali vsled njegovega pogrška, to je, ker je premalo pazil. Prvega ni niti trdil tožnik, drugo pa je dokazal in sicer po toženčevem priznanji o priliki zaslišavanja prič, torej tekom pravde. Kajti toženec sam je vprašal pričo N. V., »ali je resnica, da sem otrokom rekel čestokrat: »Pustite psa na miru«! S tem in z ozirom na splošno znane lastnosti mesarskih psov pa je dokazano, da je toženec sam vedel, da ni varno dotakniti se njegovega psa. Iz te njegove vednosti pa je sledila njegova dolžnost imeti psa pripetega na kraji, tujim ljudem nepristopnem, ali ga zavarovati na kak drug način, da se izogne lastnej škodi. Ker je pa opustil to, se je pripetila škoda vsled pogrška, navedenega v §-u 1296. obč. drž. zak. Po §ih 1320., 1323. in 1324. ibid. je torej dolžan toženec odškodovati tožnika, ne pa dati mu tudi popolne zadostitve, ker je nastala škoda zgolj vsled pogrška. Vpravičen je torej zahtevek plačila za bolečine v zmislu §-a 1325. obč. drž. zak. in, ker sta izrekla izvedenca soglasno, da je primerna svota 100 gld. prestalim bolečinam, se je prisodila tožniku ta svota. Z zahtevkom 100 gld. za odškodnino gledé škode, katero bo imel tožnik vsled tega, ker bode oviran na boljšem napredku, pa se je zavrnil. Izvedenca sta namreč izrekla soglasno, da

ne bo škodovala tožniku telesna poškodba splošno na boljšem napredku; radi česar je že zavoljo tega tožbeni zahtevek za 100 gld. neosnovan. Zavrnuti ga je bilo pa tudi uvažujé, da je nastala poškodba le vsled nepaznosti, nikakor pa ne vsled toženčeve zle volje; nadalje ker toženec ne more zahtevati popolne zadostitve, nego zgolj navadno odškodnino za preprečenje boljšega napredka. Ker je tožnik od tožbe gledé zneska 300 gld. za odhajajoč mu zaslužek odstopil po zaslišanji izvedencev, tudi ni soditi o tej svoti. Troške ima trpeti sleherna stranka sama po §-u 25. zak. z dne 26. maja 1874, št. 69. drž. zak. Tožnik je tožil za 500 gld., nepomenljivo je, da je odstopil gledé delnega zneska 300 gld. po zaslišanji izvedencev, ker je zmagal le s zneskom 100 gld., torej pičlo z jedno petinko. Uvažujé, da se toženec ne bi bil spustil v pravdo, ko bi bil tožnik zahteval že sprva primerno odškodnino za bolečine, ne pa pretirane svote 500 gld., mora se uveriti, da je zakrivil tožnik sam pravnice stroške, kateri niso bili potrebni v pridobitev zneska 100 gld., radi česar je pravično, da trpi sleherna stranka svoje stroške, tembolj ker je svota 100 gld. za prestale bolečine itak visoka.

Zoper to razsodbo prvega sodnika, pritožili sta se obedve stranki. Gledé odškodnine za odhajajoči boljši napredek poudarjal je tožnik v apelaciji, da izvedenca zdravnika ne moreta tega uganiti s toliko sigurnostjo, s kolikoršno sta določila svoto 100 gld. kot primerno prestalim bolečinam. Je-li oviran boljši napredek ali ne, uvaževati je sploh po zdravem razumu, kar pa razsodi le sodnik »po pravičnem, vsestranskem preudarku« vseh v življenji odvažnih odnošajev.

Vižje deželno sodišče v Gradcu je, zavrnivši obedve pritožbi, potrdilo prvo razsodilo z naredbo z dne 21. avgusta 1895, št. 7899.

Razlogi.

Kazenska odgovornost lastnika psa ni slična zasebnopravnej odgovornosti. Po §-u 391. k. z. je dolžan lastnik psa zavarovati le tedaj, kader mu je znana kaka zlobna lastnost. V zasebnem pravu pa je vsakdo že veliko poprej odgovoren, že pri manjši krivdi, namreč vsled pogreška; kajti povrniti je škodo po §-u 1320. obč. drž. zak. ne le takrat, kader kedo ne zavaruje psa, kateri je kot zloben v občé znan, temveč že takrat, kader se psa, bodisi kakoršenkoli, primerno ne zavaruje, tako da približno lahko povz-

roči škodo. Da zadostuje ta malosten pogrešek za zasebnopravno odgovornost, sledi iz besedila §-ov 1297. in 1320. obč. drž. zak. v primeri z načelnimi določili kaznivosti. Za takšno razmotrivanje §-a 1320. obč. drž. zak. pritegniti je tudi odločno določilo dv. dekreta z dne 11. februarja 1816, zv. 44. z. pol. zak. in z dne 16. marca 1837, ibidem zv. 65., po katerih naredbah mora povrniti posestnik steklega psa vse zdravniške stroške osebam ugriznenim po steklem psu; kajti če je odgovoren že takrat, kader ni slutiti steklosti, mora se povrniti škoda tembolj takrat, kader je slutnja (da si ne s popolno sigurnostjo) vpravičena, da bo res koga poškodoval. Prvi sodnik je dobro razložil, da se je toženec pregrešil, ker ni pazil. K temu pa pristopi dokaz, razviden iz sodnih listin, da je pes — storilec čestokrat napadal živali in ljudi. Nepomenljivo je, da je storil to razdražen, kajti zlobnost, kazoča se v slučajih, kader je koga ugriznil, če se ga ni zlovoljno razdražilo, napotiti bi bila morala lastnika, da bi bil tem opreznjši. Vsled določil, veljavnih gledé uporabljanja primerne marljivosti in pazljivosti postavljenih v §-u 1297. obč. drž. zak., moral bi lastnik psa vse te mogoče nasledke preudariti. Toženec sam priznal je, da je vedel za jeden slučaj. Ker domačim otrokom pes ni storil zlega, ne poveri toženca k zaključku, da ni pes nevaren napram tujcu. Tega toženec tudi ni sklepal, kajti večkrat je opomnil deco po lastnem priznanji. Odškodninska odgovornost toženčeva je torej vtemeljena, ker nedvomno poškodoval je njegov pes tožnika. Dokaz toženčev, da je tožnik s okrivec, ter da ima trpeti škodo razmerno v zmyslu §-a 1304. obč. drž. zak., se ni posrečil. Odškodnino prisoditi je po §-u 1325. obč. drž. zak. ter nima mesta izgovor toženčev, da ni on poškodoval, ampak zgolj njegov pes, kajti § 1323. in temu sledeča določila ustanavljajo načine odškodnine, katera se je povzročila pri poškodbah na telesu, zasebnej slobodi, časti ali imetji. Uporabljati mora se torej § 1325. obč. drž. zak. tudi v slučajih §-a 1320. ibid. Ne gre pa tolmačiti onega določila tako, da je odgovoren toženec le tedaj, kader je povzročil škodo sam ali pes nahujskan po njem. Odločilno pa ni pri izmeri odškodnine, kakor meni prvo sodišče, da se je pregrešil kedo v manjšej ali večej meri. Pri slehernej krivdi (pogrešku) povrniti se ima vsa škoda, kar določi izrazito § 1325. obč. drž. zak., seveda z omejitvijo, v kolikor se je resnično povzročila škoda. Zakon ne ustvarja razločka mej manjšo

in večjo krivdo gledé načina odškodnine. Če bi se pa tudi po toženčevem zahtevku hotela izmeriti odškodnina po manjšej ali večjej krivdi storilčevaj, se mora vender úvrstiti odškodnina za prestale bolečine k načinom zadostitve, ker ne bo nikdo prišteval ono odškodnino k namestku za odišli pridobitek, ali povzročene razžalitve, kar je izprevidel tudi prvi sodnik. Ker sta izvedenca izrekla, da je svota 100 gld. primerna odškodnina prestalim bolečinam, je pravično prisodilo prvo sodišče ta znesek tožniku. Zahtevek gledé odškodnine za oviranje boljšega napredka, katera ni poseben način odškodninskih določil, temveč vsebuje pojem odišlega pridobitka (*lucrum cessans*), po katerem bi se izmerila tudi odškodnina, jednako nadaljnemu zahtevku na plačilo 300 gld., od katerega pa je tožnik odstopil, moral se je zavriniti, ker se ne more podkrepiti tudi približno ne. Gledé razsoje o stroških sklicevati se je na razloge prvega sodnika, prikladne kakor zakonu tako faktičnemu položaju.

Dr. R. Bežek.

d) Motena posest.

France P. in dr. so pri okrajnem sodišči na V. tožili Julijano Š. zavoljo motenja posesti (tožba de pr. 14. maja 1891, št. 1607).

Okrajno sodišče na V. je s konečnim odlokom z dne 22. julija 1891, št. 2279 tožbeni zahtevi ugodilo in rzsodilo:

Toženka Julijana Š. mora pripoznati, da so tožniki France P. in drugi v zadnji dejanski sopesesti skupne paše, posebno tudi onega dela, ki se razprostira na desni strani okrajne ceste, ki drži od P. čez most do B.; toženka je tožnike v tej sopesesti motila, ker je samovoljno 110 *m* na dolgo in 3 *m* na široko po tej paši orala, ona mora prihodnjic opustiti vsako tako dejanje, ker bi jo sicer zadela rubežen.

Razlogi:

V pravadah zavoljo motenja posesti po §-u 5. cesarske naredbe z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. treba je pretresovati samo zadnjo dejansko posest. V zmyslu določila §-a 339. obč. drž. zak. se mora posestnik varovati proti vsakemu samolastnemu motenju svoje posesti. Po izpovedbah Lovra B. in drugih prič je dokazano, da so lani meseca junija vsi posestniki v P. Parížlansko pašo tako razdelili, da se je odkazal vsakemu na tanko

določen delež in da so se tožnikom odkazali v tožbi navedeni deli. Toženka sama priznava, da so ona in tožniki na prepirni zemlji vedno svojo živino križem pasli, da so torej toženka in tožniki bili v sosesesti paše na prepirni zemlji. Na drugi strani pa toženka ni dokazala, da bi bila ona kedaj pridobila posest pravice, da sme svojevoljno kos prepirne zemlje izpremeniti v njivo in rabiti kot njivo. Priče so le potrdile, da so toženka in njeni predniki na prepirnem kosu paše sekali drevje, grabili listje in pokosili gladež in trnje, torej stvari, katerih živina ne mara. Priče so tudi potrdile, da je imel vsak posestnik v P. pravico, na skupni paši saditi drevje, da so bila ta drevesa lastnina onega, ki jih je nasadil, da so morali lastniki dreves plačevati večje doneske v skupno blagajno, kakor oni, ki so samo pasli; dalje so priče potrdile, da so se drevesa imenovala po posestniku, ki je taista zasadil, da pa on nikakor ni postal lastnik zemlje, na kateri je nasadil drevesa. Ta dejanja (listje grabiti, trnje in gladež kositi) še nikakor ne ustanovijo pravice, v njivo izpremeniti zemljo, na kateri se vršijo ta dejanja, in na kateri imajo tudi tretje osebe pravico do skupne paše. To so le dejanja, ki so na tako imenovanih »gmajnah« vsakemu dovoljena. Ker dalje toženka priznava, da je dne 14. aprila 1891. l. na tožnikom odkazanih delih skupne paše 110 m na dolgo in 3 m na široko orala, torej samovoljno kratila posest tožnikov, se je moralo ugoditi tožbeni zahtevi.

Vsled rekurza proti temu odloku predrugáčilo je višje deželno sodišče v G. odlok prve instance ter zavrnilo tožbeno zahtevo.

Razlogi.

Tožniki zahtevajo v svoji tožbi de pr. 14. maja 1891, št. 1607 varstvo sosesesti gledé skupne paše, ki je njim in drugim posestnikom v P. lastna, zlasti gledé v lokalnem ogledu natančneje opisanega deleža. Oni trdijo, da je toženka nje v tej sosesesti motila, ker je preorala zemljo, in tako kratila njim kot sovpravičencem pravico do paše. Tožniki zahtevajo torej varstvo svoje iz skupnosti paše izvirajoče sosesesti. Tožniki tudi sami trdijo, da so sosesestniki že leta 1890. sklenili razdeliti med seboj skupno pašo, da so ta sklep tudi izvršili in določili, da naj pravice do skupne paše prenehajo 1. novembra 1890. l. Vsled tega dogovora o posesti in uživanji paše se je bistveno izpremenila posest, ki bi se naj po tožbeni zahtevi varo

vala. Za vprašanje, ali je toženka motila kako posest, niso odločilne poprej obstoječe razmere. Zahteva, da se naj varuje tožniku in drugim skupna posest skupne paše, nima torej potrebne podlage. Razmere, ki so nastale vsled omenjene delitve za vsebino tožbene zahteve niso odločilne in se morejo razpravljati in presoјati le v redni pravdi. Omeniti se mora še, da tožba niti potrebna ni bila. Kakor je namreč razvidno iz druge pravde, so se tožniki sami vpri dozdnevnu motenju in si sami pomagali, ker so tam dalje orali, kjer je toženka začela.

Najvišje sodišče je rekurz tožnikov zavrnilo in z naredbo z dne 8. decembra 1891, št. 3888 potrdilo naredbo druge instance.

Najvišje sodišče se opira na razloge druge instance ter je istim še dostavilo:

Ko je toženka dne 14. aprila 1891. l. preorala v obrisu lokalnega ogleda zaznamovani kos pašnika, ki je lastnina posestnikov v P., so jo današnji tožniki pregnali. Vsled tega je Julijana Š. današnje tožnike tožila sub pr. 29. aprila 1891, šte. 1434. Sodnik moral je torej itak rešiti vprašanje, kdo je zadnji dejanski posestnik preoranega kosa pašnika in čegava posest se mora varovati. Današnja tožba, katere predmet je isto dejanje, je torej popolnoma nepotrebna, posebno ker se je pri razpravi o tej tožbi le to ponovilo, kar se je že v poprejšnji pravdi navedlo in celo zapisnik o zaslišanji prič se je sporazumno prenesel iz prve v drugo pravdo, oziroma prepisal tudi za drugo pravdo. Tožba de pr. 14. maja 1891, št. 1607 torej nima drugega namena, kakor da se toženki napravijo novi stroški. Tožniki trdijo, da je nje toženka motila v izvrševanji paše, ker je preorala 3 m širok in 110 m dolg kos prepirne zemlje. Te trditve pa ni moči upoštevati, kajti tožniki so od toženke začeto delo za se izkoristili, isto nadaljevali, in tako sami opustili pašo na dotičnem mestu.

Kazensko pravo.

Besede §-a 200. k. z.: „druge goljufije“ ne izključujejo združenega kvalifikovanja hudodelstva goljufije po kakovosti dejanja (§ 199. k. z.) in po visokosti škode (§ 200. k. z.) — Med škodo, povzročeno po krivi prisegi, je šteti tudi pravdne stroške.

Janez T. trdi, da je dal Mariji P. senožet »Oplat« zgolj za leto 1892. v zakup. Zakupnica vztraja pa nasprotno pri mnenji, da

je bila dogovorjena zakupna pogodba za dve leti in je zato tudi leta 1893. pokosila senošet. Janez T. se ni maral zadovoljiti s ponujano mu zakupnino 25 gld.; po njegovi cenitvi bila je namreč istega leta radi suše sama mrva (ne gledé na otavo) 30 gld. vredna. Marija P. se pa ni čutila obvezano kaj več plačati nego zakupnino in je zato slednjo sodno deponirala in hkrati tudi vložila tožbo radi vpravičenja depozitovanja.

Razsoja o odnosni pravdi se je včinila odvisno od položitve tožencu Janezu T., pridržane glavne prisege, da, kolikor ve in se spominja, ni res, da je dogovoril s tožnico Marijo P. zakupno pogodbo gledé senošeti »Oplat« za dve leti, to je za l. 1892. in 1893. Toženec je to prisego storil — bil je pa radi tega krivim spoznan hudodelstva goljufije po zmislu §-ov 197., 199. *lit. a*) in 200. k. z. z razsodbo c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani z dne 10. aprila 1895, št. 3718.

Obsojenec je vložil zoper to kazensko razsodbo ničnostno pritožbo po zmislu §-a 281., št. 10. k. pr. r., pritožujoč se:

- a) proti kvalifikovanju hudodelstva po §u 200. k. z., ker je slednja kvalifikacija (25 gld. presegajoča škoda) glasom besedila zakonovega zgolj pri »drugih«, to je pod § 199. k. z. ne še subsumovanih goljufijah umestna;
- b) proti nepravilnemu proračunjanju intendovane škode; kot škodo je vender zmatrati jedino le morebitni dobiček iz zadevne za 25 gld. v zakup vzete senošeti, torej le previšek kakih 5 do 6 gld.; nikdar pa ni smeti prištevati k škodi tudi pravnne stroške, kajti slednjih visokost je neodvisna od volje strank in ne more biti torej intendovana.

Najvišje kot kasacijsko sodišče določilo je o tej ničnosti pritožbi na dan 20. septembra 1895 javno razpravo, zavrnilo je pa pritožbo po završeni razpravi z odločbo istega dne št. 6464 iz sledečih

razlogov:

ad a. Ničnostna pritožba uveljavlja brezuspešno nazor, da je pravno pomotno, ako se subsumuje po §-u 199., *lit. a*) k. z. že kvalifikovano hudodelstvo goljufije z ozirom na 25 gld. presegajočo škodo tudi še pod § 200. k. z.; po nazoru pritožbe velja glasom uvodnih besed §-a 200. k. z.: »druge goljufije« kvalifikovanje dejanja po visokosti škode le za one goljufije, ki niso že itak po kakovosti

dejanja (§ 199. k. z.) kot hudodelstvo kvalifikovane. Nepravost takega nazora je očitna. Res je sicer, da postane krivoprisežtvo že po kakovosti dejanja in ne šele po visokosti škode hudodelstvo; presega-li pa povzročena ali intendovana škoda 25 gld., postane krivoprisežtvo hudodelstvo tako po kakovosti dejanja (§ 199., *lit. a*) k. z.), kakor tudi po višjem znesku (§ 200. k. z.) Le-ta interpretacija je pomena polna, kader zadeva kriva prisega 300 gld. presegajočo škodo; če bi bil nazor ničnostne pritožbe pravi, ne smeli bi kaznovati v slednjem slučaju hudodelstvo po višjem kazenskem stavku (5 do 10 let), kojemu je podvržena vsaka druga, zgolj po visokosti škode kvalifikovana goljufiga. A tako povsem absurdno konsekvenco zavrača zakon tudi s pozitivnimi določbami, ker se vzklicuje v §-u 204. k. z., ki govori izključno o hudodelstvu goljufige po krivi prisegi, izrecno tako na kazenske določbe §-a 202., kakor tudi na one §-a 203. k. z.

ad b. Ničnostna pritožba zavzema nevzdržljivo stališče tudi, v kolikor izpodbija visokost po prvem sodniku izračunane, 25 gld. previšujoče škode. Kazenski sodnik se je moral vendar ozirati na vse premoženjske škode, ki doletijo pravnega nasprotnika za slučaj storitve krive prisega. Le-te oškodje je pa povzeti civilno-pravdni razsodbi z vso določnostjo; taiste vsebujejo, ne gledé na interes, ki ga ima tožnica na obstoji z obtožencem (tožencem) za l. 1893. sklenene zakupne pogodbe gledé travnika »Oplat« in kojega vrednost ne vstvarja predmeta sodnikove določitve, tudi še pravdne stroške in sicer tožničine in toženčeve, ki previšujejo daleč znesek 25 gld. Ker je bilo o času položitve prisega znano, koliko je teh stroškov in koga zadenejo za slučaj položitve prisega, je trditev ničnostne prisega, češ, da ni bil zloben namen obtoženčev naperjen na povzročitev škode v točki pravnih stroškov, nepravilna in ničeva. Trebalo je torej ničnostno pritožbo zavrniti.

— oe —

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. januarija 1896.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Kakor smo naznanili že v zadnji številki lanskega letnika, vršil se je dne 18. decembra pret. leta prvi društveni večer v letošnji sezoni v prostorih Narodnega doma.